

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
МУЗИКОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ

НАУЧНИ СКУП

**ЕНРИКО ЈОСИФ.
ТРАЈАЊЕ ЛЕПОТЕ ПЕВНОСТИ**

*Поводом 100-годишњице рођења
композитора и академика*

И

**ЕНРИКУ У ЧАСТ
КОНЦЕРТ КАМЕРНЕ МУЗИКЕ**

28. НОВЕМБАР 2024.
ПАЛАТА САНУ, КНЕЗА МИХАИЛА 35
БЕОГРАД

Enrico Josif

Организација:

Српска академија наука и уметности

Кнеза Михаила 35, Београд, Србија

Музиколошки институт САНУ

Кнеза Михаила 36, Београд, Србија

<https://www.sanu.ac.rs>, <https://music.sanu.ac.rs>

Уреднице програмске књижице:

Др Каџарина Томашевић, др Марија Голубовић, др Бојана Радовановић

Музиколошки институт САНУ

Дизајн и прелом:

Раша Хиндави

Штампа:

Штампарија САНУ

Тираж:

100 примерака

Српска академија наука и уметности и Музиколошки институт САНУ
уз учешће Одбора за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ

НАУЧНИ СКУП

ЕНРИКО ЈОСИФ. ТРАЈАЊЕ ЛЕПОТЕ ПЕВНОСТИ

Поводом 100-годишњице рођења композитора и академика

Четвртак, 28. новембар 2024, с почетком у 10 часова
Палата САНУ, Сала 2 на I спрату
Београд, Кнеза Михаила 35

и

ЕНРИКУ У ЧАСТ – КОНЦЕРТ КАМЕРНИХ ДЕЛА

Четвртак, 28. новембар 2024, Галерија САНУ у 18 часова
Београд, Кнеза Михаила 35

ПРОГРАМСКИ ОДБОР

Академик Иван Јевтић, Секретар Одељења уметности САНУ

Академик Светислав Божич, члан Одељења уметности САНУ,

Председник Програмског одбора

Академик др Јелена Јовановић, члан Одељења уметности САНУ и

Председник Одбора за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ

Др Катарина Томашевић, директор Музиколошког института САНУ

Мр Милана Стојадиновић-Милић, редовни професор, Факултет музичке уметности

Универзитета уметности у Београду, члан Одбора за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ

Др Ивана Медић, Музиколошки институт САНУ

Др Александар Васић, Музиколошки институт САНУ,

члан Одбора за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ

Др Наташа Марјановић, Музиколошки институт САНУ

Др Марија Голубовић, Музиколошки институт САНУ,

члан Одбора за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ

Др Бојана Радовановић, Музиколошки институт САНУ,

члан Одбора за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ

Др Биљана Милановић, Музиколошки институт САНУ

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Др Катарина Томашевић, директор Музиколошког института САНУ

Др Бојана Радовановић, Музиколошки институт САНУ,

члан Одбора за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ

Мср Моника Новаковић, Музиколошки институт САНУ

Мср Стефан Савић, Музиколошки институт САНУ

Мср Ана Николић, докторанд и стипендиста, Универзитет уметности у Београду и

Музиколошки институт САНУ

Госпођа Наташа Стевић, Српска академија наука и уметности

Мср Теодора Трајковић, библиотекар Музиколошког института САНУ

ПРОГРАМ

28. новембар 2024.

Сала 2 на I спрату САНУ, Кнеза Михаила 35

10:00–10:30 **ОТВАРАЊЕ СКУПА**

Поздравни говори:

академик Светислав Божић,

члан Одељења уметности САНУ, Председник Програмског одбора

академик Јелена Јовановић,

члан Одељења уметности САНУ и Председник Одбора за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ

Др Катарина Томашевић,

директор Музиколошког института САНУ

10:30–10:45 Пролог. *Флауџа као „глас“ и симбол љевности: Инџирага ка музичком свеџу Енрика Јосифа.*

Балага за соло-флауту (1970) у интерпретацији и виђењу Љубише Јовановића, редовног професора Факултета музичке уметности Универзитета уметности у Београду

10:45–11:20 Уводно предавање

Рабин Исак Асиел, врховни рабин Јеврејске заједнице у Србији

Догир – сећања на Енрика Јосифа

11:20–11:30 Дискусија

11:30–11:50 Кафе-пауза

12:00–13:00 **СЕСИЈА ПРВА:**

Трајом живојној и уметничкој љуџа и сџварања Енрика Јосифа

Председава: академик др Јелена Јовановић

12:00–12:20 **Мср Теодора Трајковић,** Библиотека и Архив Музиколошког института САНУ

Лик Енрика Јосифа кроз докуменџацију

12:20–12:40 **Др Марија Голубовић,** Музиколошки институт САНУ

Заосџавиџина Енрика Јосифа у Одбору за зашџиџишу срџске музичке башџине Одељења уметности САНУ

12:40–12:50 Дискусија

- 12:50–14:00 **СЕСИЈА ДРУГА:**
Дела Енрика Јосифа у ојџици музиколоџа, композиџора и извођача
Председава: др Ивана Медић
- 12:50–13:10 **Др Мелита Милин**, научни саветник у пензији, Музиколошки институт САНУ
Ојус Енрика Јосифа у контексту његовој доба
- 13:10–13:30 **Мр Милана Стојадиновић-Милић**, редовни професор, Катедра за композицију
Факултета музичке уметности Универзитета уметности у Београду
Чаролија нојној зайиса Енрика Јосифа у камерној и солистичкој музици са флауџом
- 13:30–13:50 **Др ум. Катарина Радовановић**, редовни професор, Катедра за камерну музику,
ФИЛУМ, Крагујевац
У ојџрази за одјеком џрајраска. О клавирском трију „Вајрења” Енрика Јосифа из џерсејкџиве извођача
- 13:50–14:00 Дискусија
- 14:00–15:00 Коктел за ученике скупа и госте:
фоаје испред Сале 2 САНУ, I спрат зграде САНУ, Кнеза Михаила 35
- 15:00–15:45 **ТВ емисија: Разјовор са Енриком Јосифом**
Уводничар: Др Снежана Николајевић, редовни професор у пензији, Одсек за
музичку уметност, ФИЛУМ, Крагујевац
- 15:45–17:05 **СЕСИЈА ТРЕЋА:**
**„Чаробне свирале”, музика за џеаџар и „виђења” Енрика Јосифа у свејлу
националне музичке историоџрафије**
Председава: др Биљана Милановић
- 15:45–16:05 **Др Ивана Медић**, Музиколошки институт САНУ
„Чаробне свирале”: композиције Енрика Јосифа за флауџу и хор флауџа
- 16:05–16:25 **Др Наташа Марјановић и мср Стефан Савић**, Музиколошки институт САНУ
Шексџиров „Хамлејџ” као ојледало живојно-философских сџавова Енрика Јосифа
- 16:25–16:45 **Мср Моника Новаковић**, Музиколошки институт САНУ
Енрико Јосиф и џримењена музика у џозоришџу: џрелиминарни увиди

16:45–17:05 **Др Катарина Томашевић**, Музиколошки институт САНУ
Тако је Енрико Јосиф говорио о свом професору – Миленку Живковићу.
Два погледа: некад (2010) и сад (2024)

17:05–17:20 **Завршна дискусија**

17:20–17:50 Кафе-пауза

18:00 **ЕНРИКУ У ЧАСТ – КОНЦЕРТ КАМЕРНИХ ДЕЛА**

у организацији Одбора за заштиту српске музичке баштине
Одељења уметности САНУ,
Галерија САНУ, Кнеза Михаила 35

АПСТРАКТИ САОПШТЕЊА И БИОГРАФИЈЕ УЧЕСНИКА

Рабин Исак Асиел

Јеврејска заједница Србије

Уводно предавање

ДОДИР – СЕЋАЊА НА ЕНРИКА ЈОСИФА

У свом уводном предавању, рабин Исак Асиел осврнуће се на историју својих присних веза – музичких, духовних и пријатељских, с композитором Енриком Јосифом.

Посебна пажња биће поклоњена бризи о композиторовој заоставштини и блиској сарадњи како с удовицом академика Јосифа – Вером Крстић-Јосиф, тако и с Одељењем ликовне и музичке уметности САНУ и Одбором за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ.

Рабин Исак Асиел (1964) завршио је Средњу музичку школу „Мокрањац“ и студије етнологије и антропологије на Филозофском факултету Универзитета у Београду. Рабинске студије је завршио у Јешиви Хар Ецион у Израелу (1988–1995). Рабин Србије је од 1995. године, а био је рабин Македоније од 1996 до 2008 године. Ожењен је са Рејчел Ханин, и има две ћерке, Хану и Орли.

Др Марија Голубовић

Музиколошки институт САНУ

Одбор за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ

ЗАОСТАВШТИНА ЕНРИКА ЈОСИФА У ОДБОРУ ЗА ЗАШТИТУ СРПСКЕ МУЗИЧКЕ БАШТИНЕ ОДЕЉЕЊА УМЕТНОСТИ САНУ

Заоставштина Енрика Јосифа (1924–2003), српског композитора, професора, музичког писца и редовног члана Српске академије наука и уметности, налази се од 2021. године у Одбору за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ. Заоставштину чине рукописи, скице, преписи, штампане музикалије, фотокопије нотног материјала, писма, белешке и програми концерата на којима су његова дела извођена. Највећи део заоставшине представља нотна грађа, која обухвата све жанрове у којима је Јосиф компоновао.

У овом тренутку грађа због обима није сређена по архивистичким стандардима, нити је израђен сумарно-аналитички инвентар. Постоји, међутим, радни списак начињен према кутијама у којима се грађа чува, на основу којег се стиче увид у заоставштину. У излагању ћемо представити садржај и стање споменуте грађе.

Марија Голубовић је дипломирани пијаниста (Факултет музичке уметности, Београд). Докторирала је на Одељењу за историју Филозофског факултета Универзитета у Београду 2021. године. Ради као научни сарадник у Музиколошком институту САНУ. Интересује се за проучавања доприноса руске емиграције музичком и културном животу Београда и Краљевине СХС/Југославије, развој популарне културе у међуратном периоду, као и за клавирско стваралаштво српских и југословенских композитора 20. века. Аутор је низа научних радова и учесник на бројним међународним конференцијама. Члан је Музиколошког друштва Србије, Међународне асоцијације за проучавање популарне музике (International Association for the Study of Popular Music) и Одбора за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ.

ШЕКСПИРОВ ХАМЛЕТ КАО ОГЛЕДАЛО ЖИВОТНО-ФИЛОЗОФСКИХ СТАВОВА ЕНРИКА ЈОСИФА

Овим излагањем настојаћемо да сагледамо Шекспировог *Хамлеџа* у светлу животне и стваралачке поетике Енрика Јосифа. Запитани над оним што је Јосифа тако снажно привукло Шекспировој приповести о данском краљевићу, трагали смо за могућим одговорима у казивањима самог композитора. Велики ерудита, мислилац раскошног језика и беседничког дара, у једном од разговора о свом истоименом сценском делу, пружио је аутентично филозофско-религијско тумачење драмског предлошка. Дискурзивном анализом садржаја поменутог разговора, указаћемо на специфичности доживљаја Шекспирове трагедије као одраза Јосифових личних светоназора. Појмови попут вечног, ванвременског, свеобухватног, суштинског, метафизичког, „пра” и „над”, односно архетипског, исконског – „девичанског”, свеприсутни у Јосифовом говору, подстичу нас да дубље трагамо за извором композиторове преокупације универзалним питањима о смислу бивствовања и стварања. Разумевање Јосифовог читања *Хамлеџа* као креативног чина по себи, верујемо, отвара могућност за будуће интерпретације ауторовог музичко-сценског виђења овог дела.

Наташа Марјановић (1984), научни сарадник Музиколошког института САНУ, дипломирала је на Катедри за музикологију Факултета музичке уметности Универзитета уметности у Београду, радом на тему *Трајови шекспировској џисма у делима Енрика Јосифа – „Хамлеџ” и „Смрћ Сџефана Дечанској”* (2009). Докторску дисертацију *Музика у српској докуменџарно-уметничкој џрози грује џоловине 19. века* одбрнала је на Филолошком факултету Универзитета у Београду (2016). У фокусу њених истраживања су српска музика 19. века, српско црквено појање, духовна музика, дела документарне књижевности као извори за музичку и културну историју. Ангажована је на научноистраживачким пројектима Музиколошког института САНУ и Матице српске, као и на пројекту „A New Ecosystem of Early Music Studies (EarlyMuse)”, у оквиру Европског програма за сарадњу у домену научних и технолошких истраживања. Резултате истраживања представила је на домаћим и међународним научним скуповима (Србија, Грчка, Хрватска, Аустрија, Мађарска, Бугарска, Финска, Португал), а научне студије објављивала у научним часописима, тематским зборницима, лексикографским издањима и дневним листовима, на српском, енглеском, немачком, руском и словеначком језику. Диригује мешовитим и дечијим хором при Храму Св. Тројице у Земуну. Члан је Музиколошког друштва Србије, Међународног друштва за православну црквену музику (International Society for Orthodox Church Music/ Јоенсу, Финска) и Друштва за неговање монодије (Verein zur Erforschung der Monodie/ Беч, Аустрија).

Стефан Савић (1989) је музиколог, истраживач-сарадник Музиколошког института САНУ и докторанд на Одсеку за музикологију Факултета музичке уметности у Београду. Основне и мастер академске студије завршио је на истом одсеку (ментор: др Соња Маринковић). Докторско истраживање спроводи на тему *Трагедија и ѿраичко у ојерским делима евројских композитора између два свејска рајта: жанровске, драмашуршке и стилске реконфигурације* (ментор: др Ана Стефановић). Његов мастер рад *Жанровско-драмашуршка проблематика у Кишежу Н. А. Римској-Корсакова као вид синџезе различитих традиција руске ојере* објављен је у електронском зборнику *Wunderkammer/Their Master's Voice* (ФМУ 2018). Има објављене радове у домаћим музиколошким часописима и зборницима са међународних научних скупова. Био је ангажован на пројектима „Дигитализација звучне грађе Музиколошког института САНУ (2023–2024)“ и „Архивски снимци српског црквеног појања у Фоноархиву Музиколошког института – извори за истраживање и очување традиције (2023)“, које су финансирани Фонд за науку и Министарство културе и информисања Републике Србије. Био је члан организационих одбора међународних конференција и научних скупова које је иницирао Музиколошки институт САНУ. Суоснивач је Удружења за презервацију, истраживање и промоцију музике „Српски композитори“, које је мапирало српску класичну музику у виртуелном простору. Члан је Музиколошког друштва Србије, секције музичких писаца Удружења композитора Србије и Асоцијације за студије популарне музике.

Др Ивана Медић

Музиколошки институт САНУ

„ЧАРОВНЕ СВИРАЛЕ“: КОМПОЗИЦИЈЕ ЕНРИКА ЈОСИФА ЗА ФЛАУТУ И ХОР ФЛАУТА

Понекад је главни покретач уметничког деловања – пријатељство. Композитора Енрика Јосифа (1924–2003) и флаутисту Миодрага Азањаца (1932–1997) повезивало је дубоко узајамно поштовање, које се манифестовало и кроз њихов уметнички рад. Јосиф је у Азањцу пронашао свог идеалног извођача, „певача тонске свирале“. Азањац је био први флаутиста Београдске филхармоније, професор у музичким школама „Мокрањац“ у Београду и „Др Милоје Милојевић“ у свом родном Крагујевцу, а затим и на београдском Факултету музичке уметности; истакнути солиста и камерни музичар, оснивач Београдског дувачког квинтета, а 1977. основао је „Хор флаута“, који је и данас активан. Азањац и његови сарадници-флаутисти инспирисали су Енрика Јосифа и његове студенткиње Ивану Стефановић, Ингеборг Бугариновић, Ксенију Зечевевић и Грану Стојковић да компонују велики број остварења за соло флауту, разне камерне саставе са флаутом и, наравно, за „Хор флаута“. Сам Енрико Јосиф компоновао је преко двадесет остварења за Азањаца и његове ансамбле. У овом раду представићу нека од најуспелијих Јосифових остварења за флауту и са флаутама, као што су *Лирска симфонија* (1957), *Сновиђења* (1964), *Балада* (1970), *Псалмодија* (1970), *Знакови II* (1987) и друга.

Ивана Медић је научни саветник Музиколошког института САНУ, редовни професор на Департману за мултимедијални дизајн Рачунарског факултета у Београду и председница Музиколошког друштва Србије. Докторирала је на Универзитету у Манчестеру (Велика Британија). Координаторка је Студијске групе за словенску и источноевропску музику при Британској асоцијацији за славистику (BASEES – SEEM). Руководилац је бројних домаћих и међународних пројеката; ангажована је као експерт Европске комисије за програме Creative Europe и European Research Council (ERC). Објавила је пет монографија и преко стотину научних радова, уредила десет тематских зборника и два каталога. Као главни или гостујући уредник припрема научне часописе *Музикологија*, *Књижевна историја*, *Музички џалас*, *Contemporary Music Review*, *Arts*, *Revista Portuguesa de Musicologia*. Добитница је више награда за изузетан допринос српској музикологији.

ОПУС ЕНРИКА ЈОСИФА У КОНТЕКСТУ ЊЕГОВОГ ВРЕМЕНА

Међу првим студентима који су после Другог светског рата уписали студије композиције на београдској Музичкој академији био је и Енрико Јосиф, чији је изразити таленат био брзо препознат, тако да је добио прилику да и без претходног формалног музичког образовања упише најпре припремне, па потом и редовне студије. Јосифова генерација углавном није осећала притисак идеологије социјалистичког реализма, јер су тих година, почетком педесетих, прозори према западној музици и култури уопште почели да се отварају, мада ипак недовољно за дубље упознавање младих са најновијим стремљењима у свету. Јосиф је био вероватно први и једини међу њима који је у време студија присуствовао Летњем курсу за нову музику у Дармштату – 1952. или 1953. године. Зна се и да је 1959. године био члан жирија Међународног фестивала савремене музике у Риму, као и да је током школске 1961/62. године био на студијском боравку у Риму. То су све биле прилике које су учвршћавале његово рано изграђени став да не жели да следи смернице авангардних токова, већ да тежи личној синтези различитих стилова ближе и даље прошлости.

У раду ће бити испитан Јосифов „свет музике“ који је обухватао композиторска остварења домаћих и страних аутора која је посебно ценио, укључујући она која су могла утицати на његово стваралаштво. Обратиће се пажња, између осталог, и на чињеницу да су се скоро у исто време на српској музичкој сцени појавила дела сродних естетика у којима су на специфичне начине биле повезане савременост и средњи век, односно архаика. Аутори су припадали различитим генерацијама. Љубица Марић је 1956. компоновала кантату *Песме Ђорђевића*, Енрико Јосиф исте године *Смрти Шивана Дечанског*, мотете за вокалне солисте, хор и камерни оркестар – касније прерађене у кантату, док је годину дана касније настала кантата *Беле-кула* Душана Радића. Ова три дела истог или сличног жанра обележила су своје време и до данас су сачувала висока места у канону-у-настајању српске музике.

Мелита Милин је научни саветник Музиколошког института САНУ у пензији. Дипломирала је и магистрирала на ФМУ у Београду, а докторирала на Филозофском факултету у Љубљани. Учествовала је у раду три међународна пројекта. Један од оснивача и главни уредник првих пет бројева међународног часописа *Музикологија* (2001–2005). Била је потпредседник Музиколошког друштва Србије (2007–2012), руководилац главног пројекта Музиколошког института (2010–2017) и директор исте институције (2013–2017).

У средишту истраживачког рада Мелите Милин налази се српска музика XX века сагледана у њеној умрежености са музичким развојним токовима у Европи истог времена. Посебну пажњу посвећује стваралаштву Љубице Марић, српској музици у деценијама после Другог светског рата, као и савременим композиционим струјањима. Своја проучавања контекстуализује у односу на владајуће идеологије (националне и политичке), као и повезујући их са естетичким програмима и праксама у свету. Поред низа студија, објавила је и књигу о српској музици после 1945. године (1998), монографију о Љубици Марић (2018) и књигу преписке Јосипа Славенског с директором куће Шот из Мајнца (2020).

Др Снежана Николајевић

Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

О ТВ ЕМИСИЈИ ПОСВЕЋЕНОЈ ЕНРИКУ ЈОСИФУ

У Школском програму Телевизије Београд, крајем 1980. године, осмислила сам и остварила серију Оно доба, у којој су о својој младости, својим раним опусима, својим узорима и музичким догађајима у нашој средини који су их у то време инспирисали говорили наши истакнути композитори. То су била изванредна сведочанства из прве руке, врло занимљива и корисна као лични погледи на једно време и на сопствени опус. Једна од осам емисија била је посвећена Енрику Јосифу, који је у њој говорио о својим композицијама, затим о делима Баха и Скрјабина и Љубице Марић и о извођачима који су га инспирисали. Емисија траје 35 минута, редитељ је Александар Мандић.

Снежана Николајевић, музиколог, пијаниста, уредник, музички критичар, редовни професор Универзитета у Крагујевцу у пензији, докторирала је на београдском Факултету музичке уметности. Била је дугогодишњи уредник у Телевизији Београд где је креирала преко 1500 емисија класичне музике. Већ 55 година музицира у клавијирском дуу са Весном Кршић, изводећи дела у широком распону од барокне до савремене музике на концертима у Србији, Европи и САД. Била је члан жирија националних и интернационалних такмичења у Београду, Минхену и Асизију.

До сада је објавила девет књига, написала преко 1000 музичких критика и текстова у београдским дневним листовима *Борба*, *Полиџика* и *Полиџика експрес* и специјализованим музичким часописима. Такође је учествовала на многим научним скуповима, најчешће са темама из домена музике у медијима.

Од 2005. до 2019. предавала је на ФИЛУМ-у у Крагујевцу, на студијској групи за Музику у медијима, која је, на основу њеног пројекта, основана и на Факултету музичке уметности у Београду.

Мср Моника Новаковић

Музиколошки институт САНУ

Факултет музичке уметности Универзитета уметности у Београду

ЕНРИКО ЈОСИФ И ПРИМЕЊЕНА МУЗИКА У ПОЗОРИШТУ: ПРЕЛИМИНАРНИ УВИДИ

Енрико Јосиф посветио је велики део своје стваралачке пажње драмском позоришту, па ипак, овај опус остаје недовољно истражен и консеквентно, недовољно познат. Као и у случају других композитора који су се остварили као аутори примењене музике у позоришту, те оставили велики број остварења, не сазнајемо много о месту и значају музике коју је одређени аутор музике реализовао. Стога, ово је прилика да се упознамо са овим значајним сегментом стваралачког опуса Енрика Јосифа. Полазећи најпре од описа остварења композиторове примењене музике у драмском позоришту, у овом излагању биће сагледане карактеристике његове примењене музике, као и ставови о истој, ослањајући се на грађу сачувану у Одбору за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ – попут рукописа партитура те партова, али и напева из музика за позоришне представе *Ружа ветрова* (прем. 21. 10. 1962, р. Слободан Марковић, Атеље 212), *Злочин и казна* (прем. 18. 3. 1971, р. Мирослав Беловић, Југословенско драмско позориште), и *Разбојници* (прем. 29. 2. 1992, р. Бранислав Лечић, Југословенско драмско позориште). Поред осврта на композиторове рукописе из грађе и исказе, биће начињен и осврт на исказе других о Јосифовој музици.

Моника Новаковић (1995, Сремска Митровица) је музиколог, истраживач-сарадник на Музиколошком институту САНУ и докторанд на Факултету музичке уметности Универзитета уметности у Београду. Завршила је основне и мастер академске студије музикологије на истом факултету. Члан је Музиколошког друштва Србије (од 2019. године). Члан је Royal Musical Association's Shakespeare & Music Study Group (Велика Британија, од 2020. године), и Секције музичких писаца Удружења композитора Србије (од 2021). Учествује на конференцијама у земљи и у иностранству. Иако се бави разноврсним темама које се тичу стваралаштва домаћих и страних композитора, фокус њеног интересовања усмерен је ка истраживању примењене музике – нарочито филмске и позоришне музике.

Др ум. Катарина Радовановић

Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

У ПОТРАЗИ ЗА ОДЈЕКОМ ПРАПРАСКА. О КЛАВИРСКОМ ТРИЈУ *ВАШРЕЊА* ЕНРИКА ЈОСИФА ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ ИЗВОЂАЧА

Реферат говори о искуству које је извођач – пијаниста имао током припреме интерпретације клавијског трија *Вашрења* Енрика Јосифа. Необичан запис одређених елемената у партитури представља изазов у читању музичког материјала, али истовремено отвара могућност да се у изванредно узбудљивом сплету наслојавања и преплитања деоница интензивира тријалог инструментата, чинећи извођаче међузависним у потпуно јединственој, уједињујућој „надЈА“ сфери. Трио је посвећен Александру Скрјабину, чији звучни свет трепери у његовом целокупном току. Символика наслова – *Вашрења* – ипак указује и на нешто архаичније од руског музичког идиома. Кроз полифоно третирано музичко ткиво, у смени екстатичних и медитативних епизода, слушалац се повезује са Јосифовим философским, религијским и уметничким бићем и надахнућем које је црпео из универзалних питања: о природи човека, постању, о свременом. Ово дело отвара звучну слику у којој разгоревање искре уводи у бесконачни круг постојања, у коме после прапраска остаје одјек ватре/духа/музике који се простире у будућност.

Катарина Радовановић је запослена на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, где у звању редовног професора предаје камерну музику. Одбранила је докторски уметнички пројекат са темом *Клавијски трио у српској музици после 1970. године* на Факултету музичке уметности Универзитета уметности у Београду. На истом факултету је специјализирала камерну музику и дипломирала клавијер. Похађала је постдипломске студије на Универзитету за музику у Грацу. Наступала је солистички и у различитим ансамблима, посвећујући посебну пажњу извођењу савремених композиција и делима српских аутора. Снимила је компакт диск *Вашрења*, у издању Удружења композитора Србије, на коме изводи клавијерска трија српских стваралаца. Премијерно је извела преко 20 композиција српских аутора. На њену иницијативу је настало 11 нових дела српских композитора.

Милана Стојадиновић-Милић

Факултет музичке уметности, Универзитет уметности у Београду

Одбор за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ

ЧАРОЛИЈА НОТНОГ ЗАПИСА ЕНРИКА ЈОСИФА У КАМЕРНОЈ И СОЛИСТИЧКОЈ МУЗИЦИ СА ФЛАУТОМ

Нотни запис је и међа и спој композитора и извођача. Ако је прецизан и детаљан – композитору може да обезбеди сигурност потпуније реализације музичких замисли. А опет, са друге стране и недовољно прецизан нотни запис, какав је онај Енрика Јосифа, такође има својих чари: даје дискретну слободу интерператору да „надогради“ матичну композиторову идеју својим стваралачким импулсом.

Као рестауратор партитура из заоставштине Енрика Јосифа у овом раду покушавам да поближе „осветлим“ процес композиторовог промишљања склада жељеног и очекиваног – али и добијеног – звучног резултата с посебним освртом на деликатност простора овакве слободе препуштене извођачу.

Све рестаурисане композиције (иако их је невелики број) су са флаутом, омиљеним Енриковим инструментом, али и мојим (често сам за њу писала) – па отуда и ово посебно усмерење теме рада.

Милана Стојадиновић-Милић, композитор (1962, Београд), аутор је неколицине оркестарских дела (*Мимикрија*, *Аурора бореалис-симфонијска слика*, *Duo simbolico*), бројних композиција камерне музике за различите инструменталне и вокално-инструменталне саставе (*Neoromantico 1 и 2*, *Сузе*, *Глас монахиње*, *Чудојворна колајна*, *Десанкон гийџих...*), солистичких и хорских композиција. Дела су јој премијерно и вишеструко репривно извођена у земљи и иностранству, трајно снимљена и издата у више тематских издања и антологија. Добитник је низа признања за композиционо стваралаштво. Аутор теоријских радова „Четири духовна стиха Марка Тајчевића – снага призме у преламању модалног и тоналног“ и „Хармонска анализа као стваралачки процес-метод Дејана Деспића“. Дипломирала је и магистрирала композицију на Факултету музичке уметности Универзитета уметности у Београду (класа: А. Обрадовић) где је и запослена на Катедри за композицију као редовни професор композиционотехничких дисциплина.

ТАКО ЈЕ ЕНРИКО ЈОСИФ ГОВОРИО О СВОМ ПРОФЕСОРУ – МИЛЕНКУ ЖИВКОВИЋУ. ДВА ПОГЛЕДА: НЕКАД (2010) И САД (2024)

Прошло је готово пола века од времена у коме је Енрико Јосиф „такорећи у једном даху” написао монографију посвећену Миленку Живковићу, свом професору композиције на Музичкој академији, потом и пријатељу и колеги – такође члану Одељења ликовне и музичке уметности САНУ. Тај обиман рукопис, први и, за сада једини у националној музичкој историографији о укупној – композиторској, теоретичарској, списатељској и педагошкој делатности Миленка Живковића, аутор монографије, из само њему знаних разлога, никада за живота није предао у штампу. Тек пошто је и његов животни пут био закључен 2003. године, на залагање и уз финансијску помоћ ауторове удовице, Vere Крстић-Јосиф и господина Исака Асиела, рабина Јеврејске заједнице у Србији, као и уз сарадњу колегинице Александре Паладин, рукопис је добио коначну форму, у којој је потом, 2009. године и био објављен, у издању Одељења ликовне и музичке уметности САНУ, с академиком Дејаном Деспичем, као Уредником. Била ми је учињена част да већ наредне, 2010. године учествујем на представљању ове значајне књиге у Клубу САНУ.

Током припрема за организовање научног скупа у поводу Јосифове стогодишњице рођења, овај, најобимнији композиторов спис изнова ми је привукао пажњу, али, овога пута, не више само као монографија о Живковићу, већ пре свега – као сведочанство о Јосифовом стваралачком *Credo*-у, својеврсном тестаменталном завештању снажно обојеном ауторовим поетичким „гласом”. У овом реферату биће речи управо о та два могућа „погледа” на ову књигу.

Катарина Томашевић, музиколог, научни саветник, дипломирала је, магистрирала и докторирала на Факултету музичке уметности Универзитета уметности у Београду. Од 1986. године запослена је у Музиколошком институту САНУ, где од 2017. обавља дужност директора. Њена истраживања у пољу музикологије обухватају широк спектар тема, у распону од музике у позоришним формама 18. века, преко компаративног проучавања уметничких токова и теоријско-естетичких погледа на феномене традиције и модерности у српској музици између два светска рата, до аналитичких погледа на стваралачке поетике истакнутих композитора новијег доба (Рајчића, Деспича, Радића, Трајковића и др). Поред учешћа на конференцијама у земљи и иностранству, била је сарадник на неколико међународних пројеката. Активна у организацији више запажених међународних и националних научних скупова при Институту, била је уредник и редактор више тематских монографија међународног и

националног значаја, као и водећих часописа који излазе у земљи (*Музикологија*, 2006–2010; *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*, 2013–2022). Један од иницијатора пројеката дигитализације фонда музикалија Института, учествује и на научним пројектима Матице српске (од 2012).

ЛИК ЕНРИКА ЈОСИФА КРОЗ ДОКУМЕНТА

Сазнања о истакнутим појединцима који су оставили трага у културном и уметничком животу своје средине, могу се остварити кроз увиде у документа која се чувају у архивима и/или институцијама – документа везана за живот ових изузетних личности, као и њихов културни, уметнички и педагошки рад. Такав случај је и са документима Енрика Јосифа.

С обзиром на то да његова заоставштина није обједињена и тек јој следи систематизација, циљ овог истраживања оформљен је услед потребе да се провери у којим се све институцијама могу пронаћи документа која сведоче о Јосифовом животу и раду. Такође, иза овог циља стоји намера да се што целовитије обухвате подаци који би потом отворили пут сазнањима која би могла да укажу на делове његовог стваралаштва, до сада непознате како ужој стручној, тако и широј јавности.

Његово име, уметничка и педагошка делатност, везују се за две музичке школе у Београду, „Станковић” и „Др Војислав Вучковић”, као и за Факултет музичке уметности у Београду, као и за Српску академију наука и уметности, чији је био члан. Поред тога, узимајући у обзир његово јеврејско порекло, било је важно спровести истраживање у институцијама које се повезују са Јеврејима, па и ту потражити податке о Енриковом раду. У овом излагању, представићу досадашње резултате истраживања кроз пронађена документа, која ћу тумачити у контексту живота и рада Енрика Јосифа.

Теодора Трајковић (1993) је мастер теоретичар уметности и дипломирани библиотекар. Завршила је основне (2018) и мастер студије (2020) на Факултету музичке уметности Универзитета уметности у Београду, на смеру за Музичку педагогију. Стекла је Уверење о положеном стручном испиту у библиотечко-информационој делатности 2018. у Народној библиотеци Србије. Запослена је у Музиколошком институту САНУ од 2019. године. Након тога, стекла је Уверење о положеном стручном испиту у области заштите архивске грађе у Државном архиву Србије, 2021. године. Поред библиотечког и архивског посла који обавља, администрира Дигитални архив издања САНУ – ДАИС (колекцију Музиколошког института САНУ), уредник је базе еНаука, волонтерски ради на интернационалном музичком фестивалу Rossi fest и члан је Српско-јеврејског певачког друштва, хора „Браћа Барух”. Поље интересовања јој је очување и објављивање архивске грађе о српским композиторима, као и дигитализација (музичког) културног наслеђа Србије.

ГАЛЕРИЈА СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОДБОР ЗА ЗАШТИТУ СРПСКЕ МУЗИЧКЕ БАШТИНЕ ОДЕЉЕЊА УМЕТНОСТИ САНУ

КОНЦЕРТ

Енрику у часӣ – концертӣ камерних дела

Четвртак, 28. новембра 2024.
у 18 часова
Кнеза Михаила 35

ПРОГРАМ:

Четири њриче за клавир

Владимир Глигорић, клавир

Монодија за флауту и харфу

Стана Крстајић, флаута

Милена Станишић, харфа

Вајрења, клавирски трио

Катарина Поповић, виолина

Ђорђе Милошевић, виолончело

Бојана Димковић, клавир

Паспорале за клавир, бр. 1, бр. 2, бр. 3 – *Mistico*, бр. 4

Владимир Глигорић, клавир

Рондо за виолину и клавир

Катарина Поповић, виолина

Бојана Димковић, клавир

Сновиђења за флауту, харфу и клавир

Стана Крстајић, флаута

Милена Станишић, харфа

Бојана Димковић, клавир

***

Организатор: Одбор за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ,
уз финансијску помоћ СОКОЈ-а

Програм конципирала редовни професор мр Милана Стојадиновић-Милић

Енрико Јосиф (1924–2003) рођен је у јеврејској породици која је неговала љубав према музици и уметности. Студије композиције је завршио 1957. године на Музичкој академији у Београду у класи проф. Миленка Живковића, којег је потом и наследио, прошавши сва звања, од асистента до редовног професора. Усавршавао се на једногодишњој специјализацији у Риму (1961–1962). Из његове класе потичу неке од најкреативнијих стваралачких личности српске музике друге половине XX и првих деценија XXI века, као што су Вук Куленовић, Ивана Стефановић, Мирослав Штаткић, Ингеборг Бугариновић и Ксенија Зечевић.

Композиторски опус Енрика Јосифа обухвата готово све жанрове, од солистичких и камерних дела, преко симфонијских до примењене музике за позориште и филм. Инспирацију је проналазио у прошлости, посебно ренесанси и бароку, коју је прожимао савременим, али не исувише радикалним музичким језиком. Јосифова музика проткана је палетом разних стања, од мирних и мистичних до узвишених, енергичних и устрепалих. Богатство његово музичког језика повремено асоцира на стваралашто Беле Бартока, Игора Стравинског, француске Шесторке, али и импресиониста. Снажан утисак на Јосифа остављала је мистика у стваралаштву руског композитора Александра Скрјабина, којем је и посвећен клавирски трио *Вајрења*. За композиторско стваралаштво добио је бројна признања, међу којима се посебно издвајају Седмојулска награда СР Србије за *Концерт за клавир и оркестар* (1960) и Октобарска награда за *Симфонију у једном сџаву* (1965).

Својом изванредном свестраношћу, Јосиф је оставио траг и на пољу музичке критике, есејистике и публицистике. Велики допринос музикологији дао је монографијом о свом професору Миленку Живковићу, објављеном постхумно 2009. године у издању САНУ. Као врсни композитор и интелектуалац, изабран је најпре за дописног (1991), а потом за редовног члана САНУ (2000).

Љубазношћу господина Исака Асиела, врховног рабина Јеврејске заједнице у Србији, заоставштина Енрика Јосифа је 2021. године предата Одбору за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ. Рукописи или преписи свих солистичких и камерних дела која ће вечерас бити изведена налазе се у том фонду.

***

Енрико Јосиф није написао велики корпус солистичких дела, али се у њему истиче неколико клавирских композиција које имају значајну уметничку вредност, те су задржале своје место на концертним програмима. То су *Четири њасџорале* (*Четири скице*, 1947), *Сонаџа бревис* (1949), *Четири њриче* (1954) и *Три њсалма* (1954/1966). Сва наведена дела настала су током студија и могу се сврстати у прву фазу Јосифовог стваралаштва. *Четири њасџорале* и *Четири њриче* су циклуси клавирских минијатура, које својим карактером, раскошним ритмом и фактуром, и богатим хармонским језиком представљају прави изазов за извођача. У њима се већ препознаје композитору својствен музички израз, испреплетан елементима народне музичке традиције под утицајем Беле Бартока и Јосифовог

професора Миленка Живковића, али и великих узора за читаве генерације младих композитора – Игора Стравинског, композитора француске Шесторке и импресионисте Клода Дебисија.

Жанру камерне музике Енрико Јосиф је посветио много више дела него солистичкој музици. Композитор је неговао посебан афинитет према флаути и харфи, инструментима који прожимају готово целокупно његово стваралаштво. Управо флаути и харфи је Јосиф посветио и своју *Монодију*. Иако до сада није датирана, нема сумње да је ова композиција настала најкасније почетком 1964. године, пошто се спомиње уз премијерно извођење Јосифовог клавирског трија *Сновиђења*, у приказу потеклом из пера критичара Бранка Драгутиновића. *Монодија* је композиција мањег обима, у којој флаута има извајане фразе импровизиционог карактера на пољу етеричне пратње харфе, уз њихове повремене јукстапозиције. *Рондо* за виолину и клавир је дело које такође није датирано. У Одбору за заштиту српске музичке баштине Одељења уметности САНУ налази се препис израђен црним мастилом са ознаком „Шифра: Рондо 22“, те се претпоставља да је дело било написано за неки конкурс. По својој моторичности и карактеру, *Рондо* повремено подсећа на стваралачки стил младог Дмитрија Шостаковича, те је врло вероватно да је настао у раној фази Јосифовог стваралаштва.

Сновиђења (1964) и *Вајшења* (1972) представљају једина два трија у Јосифовом композиторском опусу и убрајају се у његова најбоља остварења камерног жанра. Трио *Сновиђења* је компонован за флауту, харфу и клавир. Дело нема одређену форму и Драгутиновић га је у споменутом приказу описао као дело „звезданог тренутка“. Вероватно најбољи опис ове композиције потекао је од Властимира Перичића, који ју је представио као „низ флуидних, нестварних, треперавих тонских визија; бизарне арабеске флауте (повремено замењене пиколо-флаутом), деликатне фигуре харфе и фантастичне каскаде клавира преплићу се, стварајући утисак сталног импровизовања“. Трио *Вајшења* компонован је за виолину, виолончело и клавир. Како већ може да се наслути из самог назива, дело је посвећено руском композитору који је био на размеђи позног романтизма и прве руске авангарде, симболисти Александру Скрјабину. На партитури и стоји Јосифова посвета „Скрјабину, руском устрепталом монодичару, Александру Скрјабину на стогодишњицу“. Трио је инспирисан мотивима из Скрјабинове *Девејше сонате* за клавир, познате и под називом *Црна миса*. У духу свог узора, Јосифово дело почиње у тихој и мистериозној атмосфери, која постепено води ка страсном и екстатичком изразу.

др Марија Голубовић

Владимир Глигорић рођен је у Београду 1979. године. Докторирао је на Факултету музичке уметности Универзитета уметности у Београду. Наступао је као солиста у Србији, Хрватској, Шпанији, Швајцарској, Италији, Кини и САД, а као солиста са оркестром у Србији, Украјини, Бугарској и Републици Српској. За свој рад награђен је с неколико признања у Србији, Украјини и САД. Репертоар Владимира Глигорића чине, како дела класичних, тако и савремених композитора, а последњих година истражује стваралаштво српских композитора, чија дела изводи и снима за домаће и стране издаваче. Уз солистичке ангажмане, преко десет година сарађује са студентима на Катедри за соло певање при Факултету музичке уметности у Београду. Снима за издаваче у Србији, Француској и Немачкој и Италији.

Стана Крстајић је дипломирала на Факултету музичке уметности Универзитета уметности у Београду у класи проф. М. Азањца, а магистрала на Музичкој академији у Минхену у класи проф. М. Хенкел-Адорјан; ванредни је професор на ФМУ. Као солиста и камерни музичар наступала је у земљи, као и у Немачкој, Данској, Италији, Хрватској, Словенији, Француској и Енглеској, на фестивалима БЕМУС, НИМУС, НОМУС, „Олег Каган“, „Schwetzinger Festspiele“, „Niederrheinischer Herbst“, Међународној трибини композитора, Фестивалу харфе, Фестивалу флауте. Оснивач је триа *Donne di Belgrado* и *Сингидунум*, дуа *Диверсо*, *Флорал* и *Flutympanon*. Наступала са многим угледним музичарима у Србији и иностранству, а као солиста – са Београдском филхармонијом, Гудачима Св. Ђорђа и Гудачким оркестром Сковран.

Била је солистичкиња Оркестра Народног позоришта и Београдске филхармоније. Од 2003, када је изабрана за светског промотера, свира на Перл флаути. Остварила је бројне трајне снимке за Радио и ТВ и објавила три компакт диска. Многи композитори су јој посветили своја дела.

Милена Станишић, др ум. је студирала на ФМУ (Милица Барић, Љиљана Несторовска) и RNCM у Енглеској (Франк Стернфелд). Соло харфиста (Народно позориште 1994-2009), данас редовни професор на ФМУ.

Добитник Октобарске награда града Београда за стваралаштво младих (1994) и Награде града Београда – *Десиој Штефан Лазаревић – специјално признање* (2020). Победник такмичења *Млади музичар године* (Енглеска, 1997) и *Пејшар Коњовић* (1994).

Наступала је на Светским конгресима харфе (Швајцарска, Канада, Аустралија, Кина), фестивалима харфе у Србији, Хрватској, Бразилу, Русији и бројним концертима у земљи и иностранству. Објавила је четири компакт диска. Преко 25 година наступа са Станом Крстајић као дуо *Флорал*.

Један је од оснивача Фестивала харфе (2002) и председник Удружења харфиста и пријатеља харфе Србије.

Катарина Поповић је завршила основне и мастер студије виолине, а потом специјалистичке и докторске студије камерне музике на Факултету музичке уметности Универзитета уметности у Београду.

ду. Члан је ансамбла *Београдски Барок* који се бави историјски информисаном извођачком праксом музике 17. и 18. века на копијама инструмената из тог периода. Године 2014. оснива *Арајџос Трио* са кларинетистом М. Самораном и пијанистом В. Шћепановићем који се превасходно бави извођењем дела 20. и 21. века писаних за овај састав. Упоредо, на барокној и модерној виолини наступа на бројним фестивалима у земљи и иностранству (Норвешка, Румунија, Италија, Аустрија, Кина, Португал, Француска, Холандија). Као професор виолине Катарина је радила у Школи за музичке таленте у Ћуприји, а тренутно је запослена је на ФМУ у Београду у звању доцента на Катедри за камерну музику.

Ђорђе Милошевић је дипломирао виолончело на Факултету музичке уметности Универзитета уметности у Београду у класи проф. Сандре Белић. Као стипендиста Владе Луксембурга, усавршавао се на Националном музичком конзерваторијуму у класи проф. Клода Ђанпелегринија. Током школовања био је добитник многих награда на домаћим и међународним такмичењима. Редовно наступа као солиста или члан камерних ансамбала. Наступао је на многим концертима, као и домаћим и међународним фестивалима (Србија, Црна Гора, БиХ, Македонија, Хрватска, Словенија, Румунија, Бугарска, Грчка, Русија, Француска, Немачка, Луксембург, Белгија, Шведска).

Интензивно се бави извођењем дела савремених српских композитора остварујући велики број премијерно изведених дела домаћих аутора компонованих за виолончело. Остварио је трајне записе за потребе РТС, ERT и European Broadcasting Union. Члан је УМУС-а.

Бојана Димковић води разноврсну каријеру као пијанисткиња, чембалисткиња и камерни музичар. Као тражени партнер често сарађује са истакнутим појединцима и ансамблима. Запослена је на Факултету музичке уметности Универзитета уметности у Београду на позицији уметничког сарадника у оквиру Полиинструменталне катедре.

Концертни ангажмани укључују извођења у Словенији, Италији, Ирској, Великој Британији, Норвешкој, Пољској и на Исланду. Редован је гост на свим значајним фестивалима у земљи од којих треба навести БЕМУС, БЕЛЕФ, Међународну трибину композитора, Фестивал ране музике и Међународни фестивал чембала.

По завршетку школовања у Персл школи у Лондону, основне и вишеструке мастер студије завршила је на академији Guildhall School of Music and Drama. Докторирала је на Факултету музичке уметности у Београду. За више информација посетите www.bojanadimkovic.com

